
Vzpomínka na sebeupálení Jana Palacha

Vzpomínka na sebeupálení Jana Palacha

17.1.2009, 18:10, pořad: Názory a argumenty

Petr HARTMAN, moderátor

Památku studenta Jana Palacha, který se před čtyřiceti lety upálil ve snaze vyburcovat společnost k protestu proti okupaci Československa a nastupující normalizaci, uctili včera lidé pietním aktem u jeho hrobu, setkáním v Národním muzeu nebo položením květin k pamětní desce na pražské filosofické fakultě. Profesor Teologické fakulty Univerzity Karlovy Jankub S. Trojan zopakoval na Olšanských hřbitovech smuteční řeč, kterou pronesl při Palachově pohřbu právě před čtyřiceti lety. Zdůraznil v ní, že Palach se ke svému činu odhodlal v době, kdy v Československu převládala pocit beznaděje. Slovo má Lída Rakušanová.

Lída RAKUŠANOVÁ, redaktorka

Jan Palach měl po srpnu 1968 víc možností, jak vyjádřit svůj protest proti tomu, že se v jeho vlasti usídlila okupační vojska a pod pásy jejich tanků skončily naděje na důstojnější život. "Uviděl jsem světlo a už nikdy nemůžu žít ve tmě," řekl mi tou dobou ve Frankfurtu nad Mohanem jenom sedmnáctiletý kluk, když jsem se ho ptala, proč se pro Bůh úplně sám bez rodičů a bez přátel rozhodl z Československa odejít a požádat o azyl. Mně bylo ovšem tehdy jen o něco málo víc asi jako Palachovi, který byl na podzim roku 1968 pár týdnů na vinobraní ve Francii. Tenkrát by byl venku bez větších problémů získal stipendium na jakékoliv vysoké škole a mohl by studovat svobodně cokoliv, a pak by se mohl ucházet, podobně jako to loni udělal Jan Švejnar, ve své vlasti třeba i o prezidentský úřad. Jenže Jan Palach se vrátil. Ani v tom ovšem nebyl výjimkou. Z těch dlouhých prázdnin se nakonec vrátila většina. Jen málokterí ale s odhodláním přesto nerezignovat. Do tohoto Palachova obrazu bezezbytku zapadá jeho teprve letos ve složce STB objevený návrh na obsazení rozhlasu, odkud by malá skupinka studentů vysílala výzvu ke stávce za zrušení cenzury a za Smrkovského a doufala, že jim tam přijdou podpořit davy studentů z blízké Vysoké školy ekonomické. "Leden 1968 začal shora, leden 1969 může začít zdola," končí Palachovy řádky adresované tehdejšímu studentskému vůdci Lubomíru Holečkovi. K tomu se ale buď nikdy nedostali, anebo, jak tvrdí tehdejší studentský aktivista a dnešní velvyslanec na Ukrajině Jaroslav Bašta, je Holeček nebral vážně. Každopádně linkovaný papír, na kterém byly napsány, skončil v univerzitním archivu a o rok později jej zabavila tajná policie. Na stejný linkovaný papír napsal Palach jen o deset dnů později svůj manifest "Pochodeň číslo jedna". Pět dnů v něm dal úřadům na to, aby odvolaly cenzuru. 20. ledna se veřejně upálil Josef Hlavatý, 25. února Jan Zajíc, 4. dubna Evžen Plocek. Smrt sebeupálením zvolil ovšem 20. ledna 1969 před budovou Národního muzea v Budapešti na protest proti okupaci Československa také maďarský student Sándor Bauer. Jistě, přízně vzato to nebyli členové žádné organizované skupiny, ale Palachovu štafetu převzali a zaslouží si nepochybně naši úctu. Totéž ovšem platí i o dalších, dnes neoprávněně opomíjených osobnostech. Už čtyři měsíce před Palachem se na protest proti okupaci Československa upálil na varšavském stadionu za přítomnosti deseti tisíců lidí včetně stranického vedení otec pěti dětí Ryszard Siwiec. Než to udělal, rozhodil kolem sebe letáky kritizující polský podíl na invazi do sousední země. Siwieckého oběť se ale tehdy podařilo ututlat i polská redakce rádia Svobodná Evropa považovala tuto zprávu za podvrh a uvěřila jí teprve, když stejným způsobem zahynul Jan Palach. Proč? Byl to nepochybně teprve fakt, že Jan Palach byl v Praze pohřbíván jako národní hrdina. Co způsobilo, že se režim neodvážil prohlásit ho za šílence, kterému přeskočilo. Národ Palachovu oběť přijal. Zrodila se novodobá mučednická legenda. Že přetrvala i následná léta, kdy se o ní nesmělo veřejně mluvit, dokazuje takzvaný Palachův týden, od něhož v těchto dnech uplynulo dvacet let a kdy lidé uchopili Palachův odkaz a přestali se bát. Podrobnosti o Palachově životě a návrzích na konkrétní odbojové akce, které loni a letos vycházejí najevo, Palachově legendě neškodí, ba právě naopak, činí ji věrohodnější. Právě kvůli Janu Palachovi je ale na místě připomínat si i všechny další oběti protestů proti lžím komunistického režimu. Smrt veřejným sebeupálením zvolil v roce 1972 devatenáctiletý Litevec Romas Kalanta, v roce 1976 východoněmecký evangelický farář Brüsewitz, o dva roky později ukrajinský inženýr Oleksa Hyrnyk a ještě v roce 1980 polský pekař Walenty Badylak. Abychom na ně nezapomněli, je důležité zvláště v zemi jako je tato, kde jsou komunističtí funkcionáři schopni dodnes tvrdit, že dřívější režim vlastně nebyl tak špatný. A v časech jako jsou ty dnešní, kdy jim hospodářská situace bude zdánlivě nahrávat.

Petr HARTMAN, moderátor

U mikrofonu Českého rozhlasu 6 byla Lída Rakušanová.